

Manifest Vereniging van TBS-advocaten

“Betere TBS zorgt voor minder TBS-weigeraars”

De Vereniging van TBS-Advocaten vindt dat een goed functionerend TBS-systeem in het belang is van de samenleving en van de TBS-gestelden. De maatregel zorgt voor een veiliger samenleving. Ex-TBS-gestelden vallen vele malen minder vaak in herhaling dan ex-gedetineerden. Regelmatig is er veel aandacht voor TBS naar aanleiding van incidenten. Niet zelden klinkt dan de roep om afschaffing van verlof of zelfs het hele systeem.

Recent ontstond naar aanleiding van de dood van Anne Faber verontwaardiging. Aan de verdachte in die zaak, Michael P, was tijdens een eerdere strafzaak naar aanleiding van gewelds- en zedenmisdrijven geen tbs, maar alleen een gevangenisstraf opgelegd. P. had tijdens die eerdere strafzaak geweigerd mee te werken aan het opstellen van gedragskundige rapportages. Dit deed hij vermoedelijk om tbs te ontlopen.

In de politiek en onder professionals in het TBS-veld bestaat al jaren de wens om het aantal weigeraars van gedragskundig onderzoek te doen verminderen. Eind november 2017 was dit voor VVD en PvdA reden om minister Dekker te vragen om nader onderzoek te doen naar de mogelijkheden om vaker TBS op te leggen aan TBS-weigeraars. Zelf kwamen zij met het plan om als er een meerjarige gevangenisstraf is opgelegd na twee jaar de rechter de mogelijkheid te geven alsnog TBS op te leggen.

De Vereniging van TBS-advocaten meent dat dit plan onuitvoerbaar, onnodig en zelfs gevaarlijk is. Onuitvoerbaar nu personeel werkzaam in gevangenschappen geen enkele ervaring heeft met het stellen van diagnoses en beoordelen van het gevaar op herhaling.

Onnodig omdat de wet het al mogelijk maakt dat behandeling, zelfs in een kliniek, tijdens gevangenisstraf plaatsvindt. Hier kan meer gebruik van worden gemaakt dan momenteel gebeurt.

Gedetineerden die daar nu behoefte aan hebben kunnen zich in de gevangenis wenden tot bijvoorbeeld een arts of psycholoog. Als gedetineerden bang zijn dat dergelijke interventies na twee jaar tot TBS kunnen leiden zullen gevangenen dit soort hulpvragen achterwege laten. Dat zal meer gevaar in de gevangenis opleveren voor personeel en medegedetineerden en nadien in de samenleving.

De wens iets te doen aan “TBS-weigeraars” is begrijpelijk en ook mogelijk. Dit moet volgens de Vereniging echter vooral gezocht worden in het verbeteren van het TBS-stelsel. Hierdoor zullen verdachten minder negatief tegenover de maatregel staan. Advocaten kunnen dan hun cliënten ook positiever adviseren. Volgens de Vereniging van TBS-advocaten is een groot aantal verbeteringen noodzakelijk. In dit manifest worden de belangrijkste hiervan in zogenaamde verbeterpunten vastgelegd.

Verbeterpunten

1. Verklein de politieke bemoeienis

Op dit moment is er volgens de Vereniging te veel bemoeienis met het TBS-systeem vanuit de Minister van Justitie en Veiligheid. Deze politieke passant beslist bijvoorbeeld over de vraag of een TBS-gestelden met verlof mag gaan of dat iemand op een longstay-afdeling wordt geplaatst. Dit zijn ingrijpende beslissingen die volgens de Vereniging door een onafhankelijk (rechterlijk) orgaan zouden moeten worden genomen. Dit orgaan zou dan moeten bestaan uit rechters en gedragswetenschappers.

Voorkomen moet worden dat bij verdachten en TBS-gestelden de vrees kan bestaan dat de politieke kleur van een bewindspersoon van invloed is op beslissingen ten aanzien van individuen.

Veel belangrijker nog is dat het ronduit schadelijk is voor het TBS-stelsel indien met regelmaat debatten in de Tweede Kamer plaatsvinden, waarbij de Minister op het matje wordt geroepen naar aanleiding van incidenten. Dit leidt tot incidentenwetgeving, wat weer meer weigeraars oplevert.

2. Vergroot de rechterlijke bemoeienis

Het ondergaan van een behandeling in een gesloten TBS-kliniek is ingrijpend. De TBS-gestelde wordt binnenstebuiten gekeerd en moet zich daartoe overgeven aan behandelaren. De wet regelt nauwelijks iets voor de situatie dat een patiënt het oneens is met aspecten in zijn behandeling. In de praktijk kunnen er dan driegesprekken worden georganiseerd met patiënt, advocaat en behandelaar of zogenaamde zorgconferenties. Als dit echter niet van de grond komt of tot een onbevredigend resultaat leidt blijft er voor de TBS-gestelde weinig over.

TBS-advocaten menen dat in ieder geval de hoogste TBS-verlengingsrechter, het gerechtshof te Arnhem, zich tot een aantal jaar terug vaker dan nu het geval is uitliet over zaken als diagnostiek, de inhoud en voortgang van de behandeling of locatie waar een TBS-gestelde moet worden behandeld. Deze terugtrekkende beweging van de verlengingsrechter is een verschraling van de rechtspositie van patiënten.

Zogenaamde draaideurcriminelen kunnen een ISD-maatregel opgelegd krijgen. Zij worden dan twee jaar van hun vrijheid beroofd en indien mogelijk behandeld. Deze veroordeelden kunnen tussentijds de rechter vragen om een toetsing van de invulling van de maatregel. Hetzelfde geldt voor psychiatrisch patiënten die in het kader van de BOPZ gedwongen opgenomen zijn. TBS-gestelden hebben deze mogelijkheid niet, terwijl hun vrijheidsbeneming vele malen langer en in potentie zelfs oneindig kan zijn.

De vereniging van TBS-advocaten meent dat een onafhankelijke instantie, zoals de verlengingsrechter, zich met de hierboven genoemde zaken op verzoek van een TBS-gestelde met zijn advocaat zou moeten kunnen bemoeien. Dat past ook onder andere bij de afspraak die is vastgelegd in het Manifest van Lunteren dat TBS-klinieken in hun adviezen prognoses over behandelduur vastleggen zodat de rechter zich daar een oordeel over kan vormen.

Veel verdachten geven de voorkeur aan een tijdelijke gevangenisstraf boven de onzekerheid en oneindigheid van de TBS. Om de kans op een TBS-oplegging te

verkleinen weigeren ze daarom vaak gedragskundig onderzoek. Om verdachten meer zekerheid te geven over de duur van de TBS, is de Vereniging van mening dat onderzoek moet worden gedaan naar een vorm van TBS die in voldoende mate zou kunnen concurreren met de tijdelijke gevangenisstraf. Onderzocht moet worden of de rechter die TBS oplegt meer dan nu het geval is zich uit kan laten over de duur van de TBS.

3. Pak het grote verloop in behandelaren, personeel en wachtlijsten TBS-klinieken aan

TBS-advocaten constateren dat veel TBS-gestelden problemen ondervinden door een groot verloop aan behandelaren en andere personeelsleden in TBS-klinieken. Er wordt zelfs personeel van uitzendbureaus ingezet. Ook komt het voor dat ZZP-ers als behandelaar in klinieken tijdelijk aan de slag gaan. Hierdoor is het moeilijk voor patiënten een behandelrelatie aan te gaan en dreigt continuïteit in behandelingen in het geding te zijn. Door het verloop in behandelaren blijven bovendien regelmatig verlofaanvragen liggen. Veel TBS-gestelden klagen over wachtlijsten voor therapieën, diagnostiek en bijvoorbeeld de invulling van de risicotaxatie-instrumenten die nodig zijn om met verlof te kunnen gaan.

De Vereniging van TBS-advocaten meent dat naar deze genoemde problematiek onderzoek zou moeten worden gedaan om vervolgens een plan van aanpak op te stellen.

4. Zorg voor betere door- en uitstroming van tbs-gestelden

Om vertraging in het resocialisatietraject te voorkomen is het nodig dat er voldoende door- en uitstroombmogelijkheden voor TBS-gestelden uit TBS-klinieken zijn. Hierbij gaat het om locaties voor beschermd- en begeleid wonen, plaatsen in de reguliere psychiatrie en verslavingsklinieken, maar ook reguliere woningen. Deze uitstroombfase van de resocialisatie is essentieel ter voorkoming van recidive.

Te vaak zijn de wachtlijsten voor dergelijke instellingen te lang of is er überhaupt geen woonruimte beschikbaar, waardoor uitstroom niet mogelijk is en het verblijf in de TBS-kliniek onnodig lang duurt. Met name door het negatieve imago van TBS is het lastig gemeenten bereid te vinden patiënten in hun gemeente toe te laten. Burgemeesters vrezen niet zelden maatschappelijke onrust die ontstaat bij het bekend worden van plaatsing van dergelijke patiënten. Dat speelt een nog grotere rol bij ex-zedendelinquenten. Ook voor zwakbegaafden zijn er te weinig vervolgvvoorzieningen met forensische kennis.

De Vereniging van TBS-advocaten meent dat er voldoende aandacht moet zijn voor het aankopen en creëren van dergelijke plaatsen door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

5. Meer maatwerk in het verlofstel

Bij alleen al de verdenking van het plegen van een strafbaar feit is de TBS-gestelde zijn verlof voor een jaar kwijt (Teeven-jaar). De kliniek is dan verplicht aangifte te doen. Het verlof van de TBS-gestelde wordt opgeschort tot het moment dat er een vervolgingsbeslissing is genomen.

Ook is een patiënt automatisch een jaar zijn verlof kwijt als hij meer dan 24 uur ongeoorloofd afwezig is.

In al deze gevallen zorgt dit voor enorme vertragingen in de behandeling. Regelmatig zelfs van enkele jaren. Dit terwijl deze vertraging vaak in geen enkele verhouding staat tot de gebeurtenis die heeft plaatsgevonden. Dit zorgt voor veel onvrede onder TBS-gestelden, rechters en TBS-klinieken.

De Vereniging meent dat de doorlooptijden bij de behandeling van aangiften korter moet zijn zodat de opschorting van het verlof (zeker bij bagatel delicten) zo kort mogelijk duurt. Ook meent de Vereniging van TBS-advocaten dat het aan het oordeel van de klinieken zelf moet worden overgelaten of aangifte moet worden gedaan. Het automatisch toepassen van het Teeven-jaar dient te worden afgeschaft. Daarop vooruitlopend zou in ieder geval de hardheidsclausule ervan moeten worden uitgebreid, zodat in elk individueel geval meer maatwerk geleverd moeten (kunnen) worden.